

jordà

Joan Jordà, Ilavörs

Edita:

Casa de la Paraula
Carrer del Prat, 16
17430 Santa Coloma de Farners
Telèfon: 972 843 582
www.casadelaparaula.cat

Comissariat:

Sebastià Goday i David Ortega

Fotografia:

David Rueda i Sebastià Goday

Impressió i maquetació:

Arts Gràfiques Cantalozella

Santa Coloma de Farners, setembre de 2019

ISBN: 978-84-09-14243-9

DL GI 1.432-2019

Imatge de la coberta: © Joan Jordà

© dels textos i les imatges: els autors

© d'aquesta edició: l'Ajuntament de Santa Coloma de Farners

jordà

Joan Jordà, llavörs

Salutació

A la Casa de la Paraula, el centre municipal d'art de Santa Coloma de Farners, d'encà que es va inaugurar, l'any 2012, s'hi han programat moltes exposicions. Totes han estat una oportunitat excel·lent per conèixer l'obra d'artistes locals i forans, alguns d'ells de gran prestigi i d'altres, joves talents que tot just iniciaven la seva carrera professional. L'exposició que la sala dedica aquesta tardor al pintor Joan Jordà (Sant Feliu de Guíxols, 1929), és la d'un gran artista català, resident a Tolosa de Llenguadoc, que és autor d'una extensa i valorada obra artística. El pintor és fill de l'exili republicà a França. Durant la Guerra Civil espanyola va estar-se acollit a casa d'un parents seus a Santa Coloma, ciutat de la qual la família hagué de fugir cap a l'exili acabada la guerra. Fa vuitanta anys d'aquells fets, dels quals en Joan guarda ben viu el dramàtic record dels bombardejos i la separació familiar.

El pintor és un artista català per identitat, francès per formació i espanyol per elecció d'una tradició artística en la qual es reconeix en els grans mestres i els temes preferits de la pictòrica hispànica, que n'influeixen l'obra. Jordà és un artista radicalment contemporani i autor d'una obra de vàlua universal en la qual destaca el dramatisme punyent de moltes de les seves composicions.

L'exposició antològica del pintor, a la Casa de la Paraula, aplega obres originals de la col·lecció particular de l'artista. En celebra els noranta anys i li ret homenatge i agraïment a tota una vida dedicada a la creació artística. Per a Santa Coloma és un orgull de retrobar aquell nen que havia jugat pels carrers del poble i que si aneu a trobar a casa seva, a Tolosa, encara us demanarà pels amics i coneguts que hi tenia.

Susagna Riera

Alcaldeessa de Santa Coloma de Farners

Joan Jordà, llavors

Encara no

Perquè retorna,
quan soc perdut en l'ombra,
un debilíssim
record d'infant, les ales
passen sense tocar-me.

Salvador Espriu,
El caminant i el mur, 1954

Crec que hi ha tres bones justificacions per presentar aquesta mostra antològica del treball artístic d'en Joan Jordà per primera vegada a la Casa de la Paraula de Santa Coloma de Farners. La primera: va passar la guerra a Santa Coloma de Farners a casa de la seva mare; la segona,enguany es commemoren els 80 anys del final de la guerra, d'allò que a França anomenen «La Retirada», i en tercer lloc, en Joan Jordà ha fet noranta anys ara fa tot just un parell de setmanes.

En Joan Jordà i Godo va néixer a Sant Feliu de Guíxols l'any 1929. El seu pare era originari de Vidreres i la seva mare de Santa Coloma de Farners. Amb la mare i la germana van abandonar el seu Sant Feliu nadiu per anar a protegir-se a Santa Coloma, on van passar la guerra. Després d'un feixuc periple per la França de Vichy: camp de concentració de Grenoble, Mézin i Tolosa de Llenguadoc, d'on, pràcticament, no se n'ha mogut, si no és per anar a les inauguracions de les seves exposicions a escassos quilòmetres a la rodona. A en Joan Jordà no li interessien els exotismes, no se sap a gust si no és en el seu taller, a casa, dintre del seu univers, d'on extreu totes les imatges de la memòria i harmonitzades al voltant de l'anarquisme heretat del pare, ara i sempre tenyit per la idea de la utopia socialment cicatritzadora.

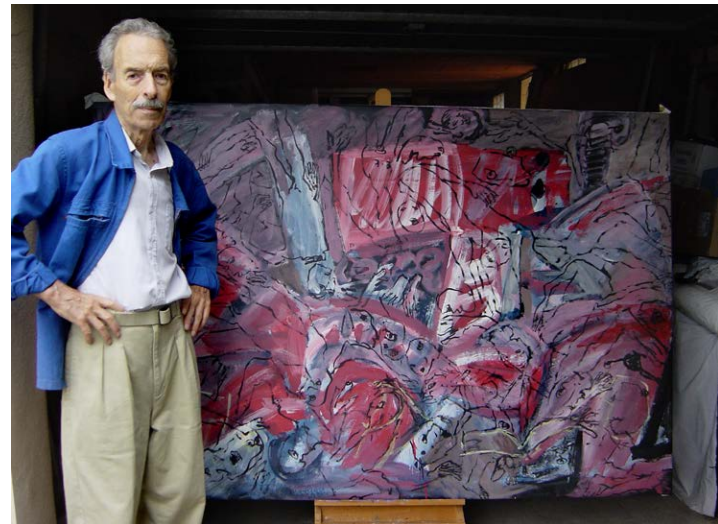
La seva mare, Antònia Godo i Tomàs, era modista; el seu oncle i padrí Joan era un acreditat trompeta a la cobla La Farnense o a La Principal de Santa Coloma de Farners i també espardenyer al carrer d'Anselm Clavé, i la seva tia Loreto era la segona esposa de Domènec Noguer, conegut com en

Mingo de l'Ateneu, que havia estat alcalde de Santa Coloma del febrer al juny del 36. Encara avui dia hi té cosines i fills de cosins, a Santa Coloma. El pare, Víctor Jordà, era, com tota la seva família paterna, del ram del suro; el seu avi, Quirze Jordà, taper, havia estat alcalde de Vidreres entre 1891-95 i 1897-99, on havia deixat petja. El pare es va incorporar a l'exèrcit republicà i va fer tota la guerra al front, on va ser ferit i després de passar la frontera, al febrer de 1939, internat en camps de concentració i, posteriorment, en els serveis de treball obligatoris en la França estremida, en guerra, d'abans del 45. La família Jordà-Godo no es va poder reunir a Tolosa fins a finals del quaranta-cinc. Llavors, la vida a Farners de la Selva, diguem-ne, regalada i protegida per la mirada d'un nen, amb no gaire escola i molt parc de Sant Salvador, bolets i castanyes i pinyons, es va gravar a la seva memòria d'infant i li ha anat servint per combatre i per contrarestar, potser lleument, les atrocitats que va viure juntament amb la mare i la germana en la fugida de gener i principis de febrer de Santa Coloma de Farners a Figueres —bombardejada 18 vegades en tretze dies— i Portbou-Cervera i després Grenoble... fins a Tolosa, on Antònia Godo pot guanyar-se la vida fent de modista. En fi, és aquella visió de la catàstrofe emmagatzemada en la memòria d'una criatura de deu anys que ha estat font inesgotable de pensament, de pintura,

de vertebració integral en una vida que s'inicia en el mar santfeliuenc, plàcid, i als boscos de Farners i en l'exili francès, encara que amb la nacionalitat francesa, on després d'algunes peripècies vitals (fer de sastre, treballar a la fàbrica aeronàutica Bréguet), va poder edificar la seva llar a l'occitana Tolosa de Llenguadoc juntament amb la seva companya Amapola Zapata, igualment exiliada. Cal constatar que fins a l'any 2000, en Joan no va trencar amb la decisió de retornar a Catalunya i no ho fa fins que una exposició a Barcelona i a Sant Feliu de Guíxols li neteja superficialment certes nebuloses del passat; després hi regressaria el 2006 per una exposició a la Casa de Cultura de Girona i el 2010 al Museu Memorial de l'Exili, MUME, a la Jonquera.

En un text de 2004, en Joan Jordà deia: «Soc sedentari i silenciós, com la pintura que de per si mateixa és immòbil i silenciosa. En un quadre, és la pintura qui dicta la pintura. És ella, més que les nostres intencions, qui ens mostra el bon camí.» Veritablement, seleccionant unes quantes de les seves obres podrem fer-ne un tast artístic i flanquejar així prou punts de referència, de llavors artístiques, per valorar parcialment una vida d'intens, profund i valuós treball artístic.

En general, la producció artística jordaniana s'aixopluga sota el fi sedàs de la seva memòria, que inclou camps de batalles, dictadors, animals ferotges i, entremig, les víctimes involuntàries, el poble, els que no tenen capacitat de resistència ni d'amagatall, els febles, els nens, amb una particularitat: la pròpia memòria vital. Les seves experiències, en ser traslladades a la tela, esdevenen drames universals, aplicables a qualsevol víctima, a qualsevol episodi conflictiu, bèl·lic, sigui del passat o d'ara, i continuaran essent homologables a qualsevol dels del futur. Per aquesta raó substancial, la producció d'en Jordà, sigui en acrílic sobre tela, sigui en dibuix sobre paper, el llenguatge i les imatges externalitzades per Jordà sempre seran comprensibles i certes, sempre penetrants i contundents, expressives amb molt poques concessions a l'anècdota frívola. A l'interior de l'obra d'en Joan Jordà l'home anònim del poble lluita sense armes, probablement només amb la seva carn i la seva ànima; per contra, els poderosos, els dictadors, sempre fan menester de la por, el terror sobre els dèbils, del càstig violent, seguint immutables esquemes de repressió universal. Tot dit des de l'art de la pintura, des d'un estil personalíssim que fa inconfusibles els seus quadres i que ha anat construint des d'estudis a l'Escola de Belles Arts de Tolosa, com a alumne extern, però majoritàriament des d'un sistema

autodidacte basat en el treball constant des de fa una cinquantena d'anys.

En el viatge artístic d'en Joan trobem parades més que remarcables, unitàries, que no poden ser revisades aquí en gran profunditat, com per exemple: l'exhaustiva exposició al Museu Goya a Castres, on revisa, com també va fer Picasso, el quadre de Velázquez *Las Meninas*, un *tour de force* d'una vuitantena de variacions sobre el tema pictòric velazqueny fins a reconstruir-ne una nova versió del quadre segons la mirada de l'artista a principis de segle XXI, on va bolcar tot el seu saber fins a deixar-lo literalment extenuat. Altres temes que han estat centrals en la seva evolució artística tenen a veure amb la maternitat i la concepció, les mares doloroses o les pietats, els crucificats que ell anomena *els clavats*, els degollats per la fúria dels dictadors, els captius i, també encara que no massa sovint, amb visions sorpresa del que hauria pogut o hauria de ser el nostre pas per la terra, unes *joie de vivre*, uns paradisos plens d'estiu, de fruites i parres, de colors lleugers, embriagadors, eteris.

L'exposició s'engrandeix per una bona representació de dibuixos de tècnica mixta i tinta xinesa que han estat un punt de partida on Jordà ha pogut esquematitzar la seva percepció del conflicte, la mort, la por, la violència, els pode-

rosos envers els oprimits; sovint fent referència a la mitologia clàssica, i en aquest cas potser serà un bon exemple el *Saturn* de 2006, on el monstre mitològic devora els seus fills per preservar la seva vida, la qual cosa no deixa de ser una al·legoria antiga del que ha estat sempre una constant en la història: el feble massa sovint és vençut, manipulat, agredit pel poderós.

L'obra d'en Joan Jordà mai, o gairebé mai, s'empara en allò fictici o discutible que alguns en diuen bellesa, com ara les composicions pausades de colors amables i ben degradats, veladures equilibrades, «calendariesques» o de menjador burgès, allò que la raó benpensant coordina i en fa un mel·liflu pastitx. No, els quadres i els dibuixos d'en Jordà s'expressen amb la contundència del traç, sovint dolorós, intermitent però dràstic, conductor i articulador, no gens rígid, dirimint colors o absències o buits o plens de tenebra, sovint latents en el caos dels cossos. El treball d'en Jordà es nodreix dels elements de la memòria i en fa emblemes

recurrents expressats sobre la tela com els gossos rabiosos de lladrucs eixordadors, els militars i cavallers arrogants des d'on potser es materialitzen alguns elements simbòlics o al·legòrics de les curses de braus —que Jordà no sé on ha vist en directe— i, també, imatges extretes de llibres de poesia —que ha il·lustrat amb freqüència—, del nodridor Picasso, de fotografies de premsa, de bestiaris imaginaris. Un altre factor identificatiu de la seva obra s'estableix en l'ús de l'*horror vacui*, és a dir, en l'ocupació impulsiva de tota la interfície del llenç, una intervenció extensiva de personatges-signes com enormes comunitats, de primers-segons plans, d'ocupació-desocupació dels cossos o les seves restes, pinzellades en negre persuasiu, incorruptibles, que amaguen i defineixen contorns reveladors. En Jordà, buidant-se damunt la tela, fent pintura amb les armes de la pintura, potser i expressant-t'ho molt esquemàticament: amb la pintura per la pintura o amb pintura pintura és quan Joan Jordà aflora, opulent.

Sebastià Goday
juliol 2019

No hi sóc per res

1992

Acrílic sobre tela

200 x 200 cm

El ball de dissabte

1992

Acrílic sobre tela

205 x 200 cm

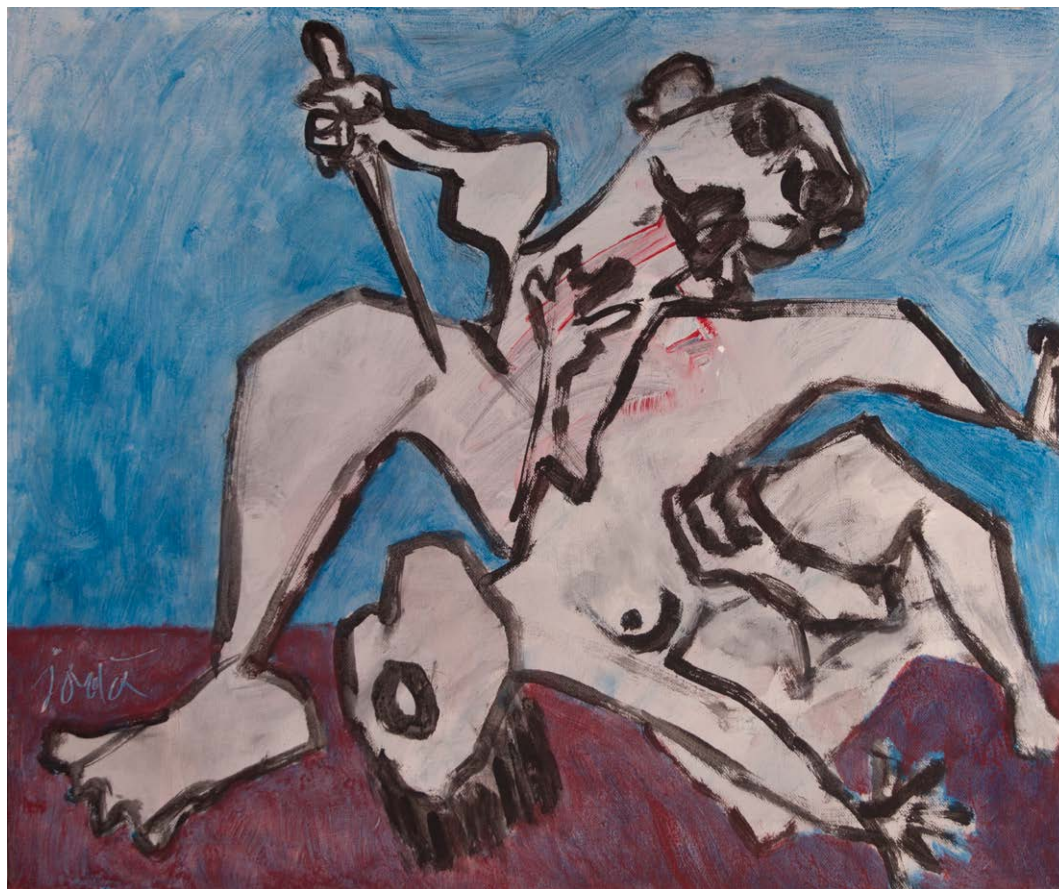

Trist retorn d'una festa

1995-2005

Acrílic sobre tela

195 x 176 cm

Degollador. 1998. Acrílico sobre tela. 45 x 56 cm

Les Pyrénées/Retirada. 2003. Acrílico sobre paper. 127 x 225 cm

Drac groc. 2006. Acrílico sobre tela. 114 x 146 cm

Obres

Exposició Casa de la Paraula

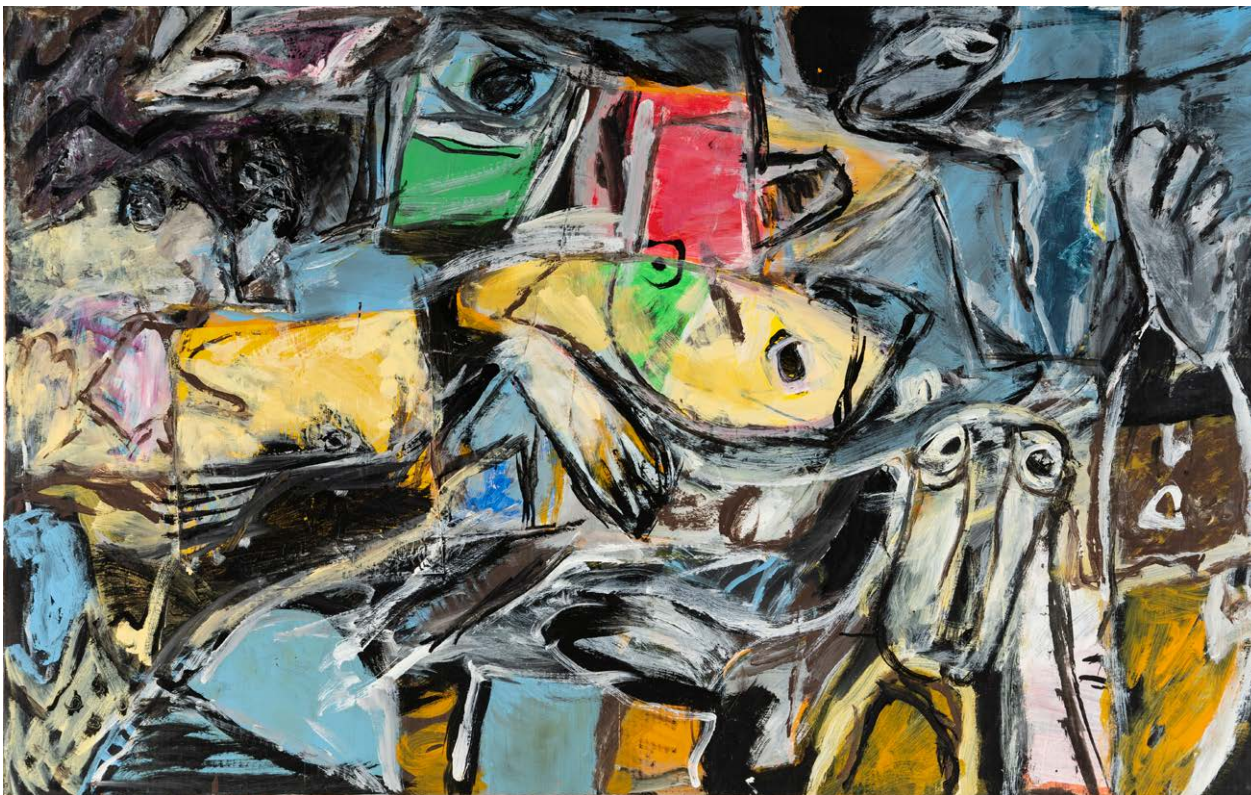
Jorola

Primitiva
1984-1985
Acrílico sobre tela
80 x 65 cm

Orgànic
1987
Acrílic sobre tela
130 x 162 cm

Massacre

1989

Acrílico sobre paper

73 x 116 cm

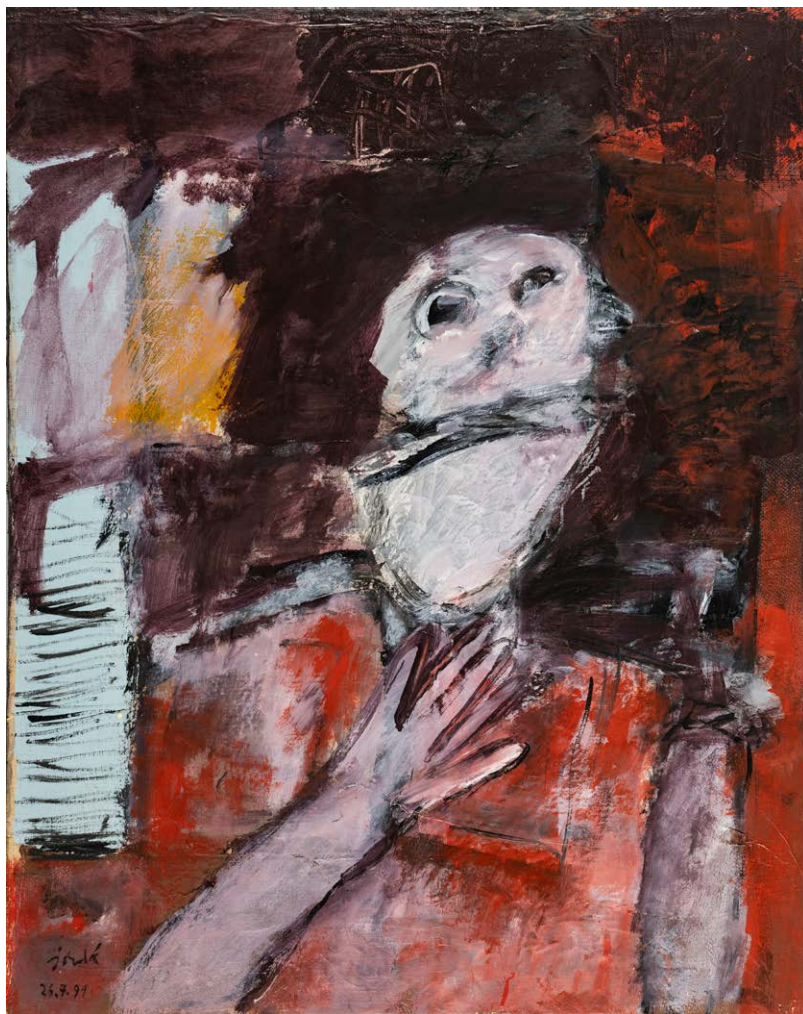
Quadre tòtem

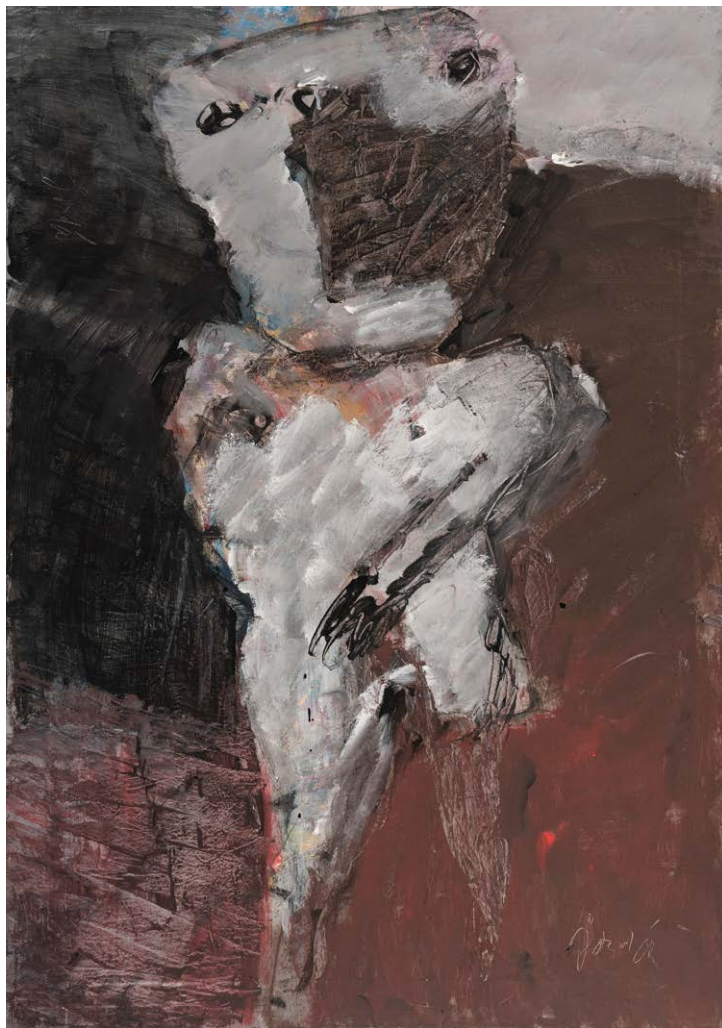
1989

Acrílic sobre tela

146 x 122 cm

El predicador
1991
Acrílico sobre
xarpellera
93 x 72 cm

Mira i reflexiona

1996

Acrílic sobre tela

92 x 65 cm

La nit del temps

1998

Acrílic sobre cartó

93 x 147 cm

En joan jordà pensa la *Maja IV*

En tou domàs reposes l'engany. L'iris
s'enfonsa al crani gris i de retop
l'esguard insà, antic, esdevé grop
luxuriós, de nina, en plens deliris

i a l'alba endins assages crits de llop
i positures noves i col·liris
extenuats. Pressents que calen lliris.
Al lluny, un home frisós, xop

—com tots— sospesa el ventre vist i fuig
regalimant semença, et sap mig morta,
incerta, mitja mare, com sempre, absorta

en la pintura pòstuma escollida
a contracor: ben prenys, massa ferida.
—No mores, *maja* —pensa—, et faig rebuig.

sebastià goday,
juliol de 2019

Maja IV

2004-2009

Acrílic sobre tela

97 x 146 cm

Papers

Animals, per a un
llibre de Serge Pey
9 d'agost de 2003
Acrílic i tinta sobre paper
39 x 29,2 cm

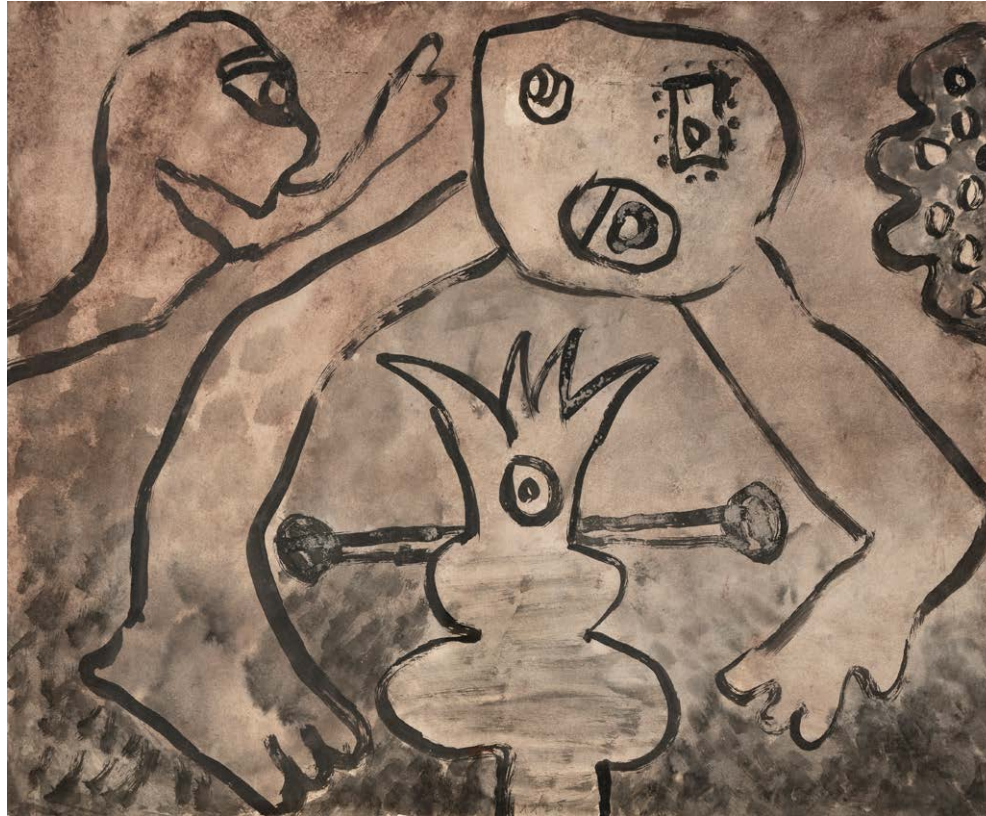
Bestiari

Dona i ocell

1996

Acrílic i tinta sobre paper

45,8 x 54,6 cm

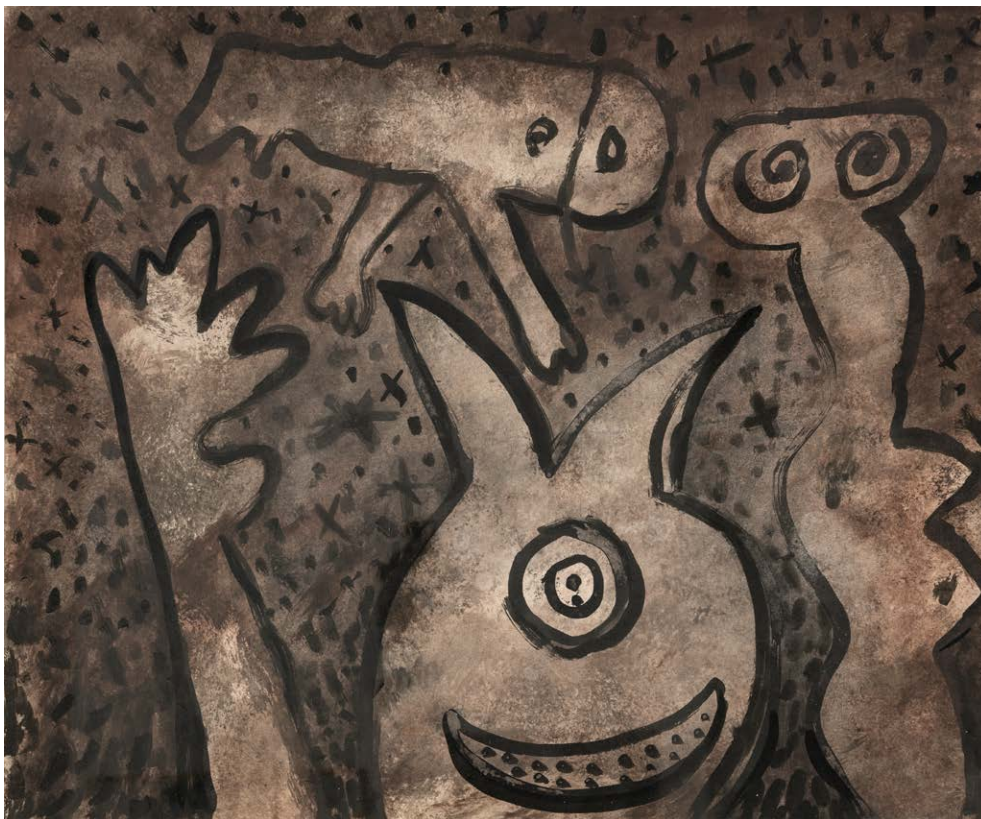

Bestiari

1996

Acrílic i tinta
sobre paper

45,8 x 54,6 cm

Bestiari

1996

Acrílic i tinta sobre paper

45,8 x 54,6 cm

Captiu

1999

Acrílic i tinta sobre paper

55,2 x 45,7 cm

L'amor és cec

2005

Acrílic i tinta sobre paper

30 x 39,7 cm

Depredador

2006

Acrílic i tinta sobre paper

44,6 x 34,4 cm

Saturn

2006

Tinta sobre paper

41 x 34,4 cm

Sense títol

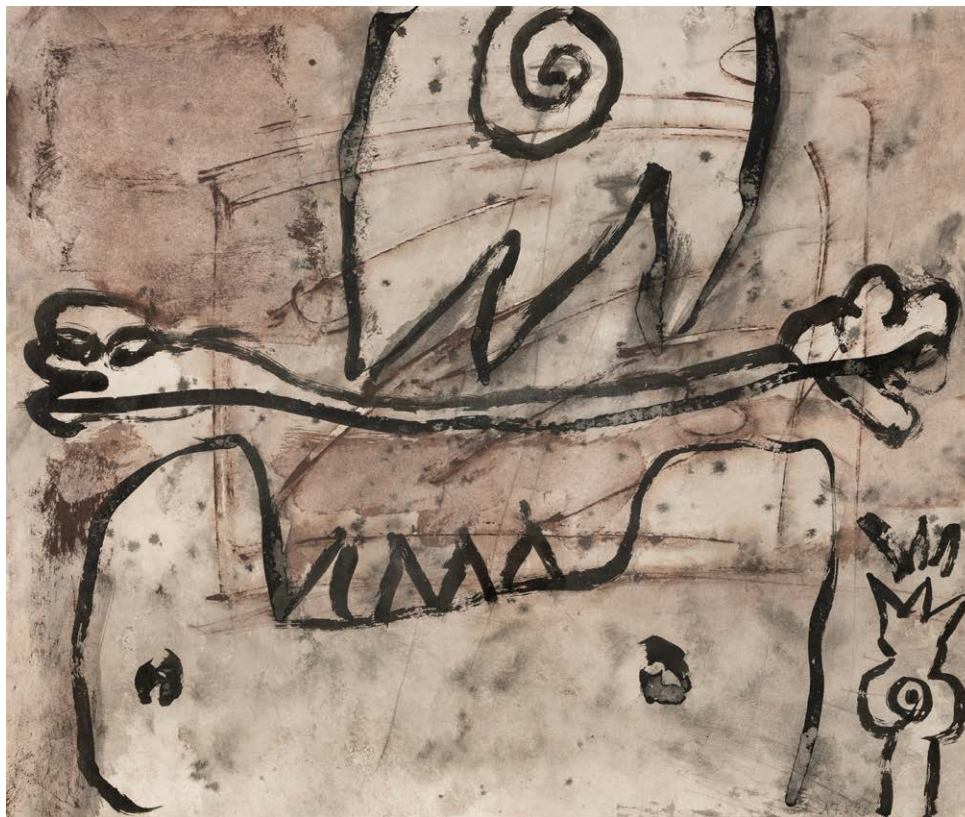
2010

Acrílic i tinta
sobre paper

45,6 x 55 cm

Monstres
2010
Acrílic i tinta
sobre paper
41,4 x 31,2 cm

Un caníbal

2010

Acrílic i tinta
sobre paper

45,7 x 54,7 cm

Encara un mal somni

3 de novembre de 2010

Acrílic i tinta

sobre paper

39,2 x 29,2 cm

Tango
2010
Acrílic i tinta
sobre paper
40 x 30 cm

Prometeu

2010

Acrílic i tinta sobre paper

40 x 30 cm

Journal

Exposicions des del 2000

2000	Barcelona, Museu Pia Almoïna
«Catalunya, tan lluny i tan a prop»

Sant Feliu de Guíxols, Museu d'Història de SFG
«Catalunya, tan lluny i tan a prop» | 2010 | La Jonquera, Museu de Memorial de l'Exili, MUME,
«La llum guanyada»

Castelnaudary, Musée du Lauragais
Boliac, Galerie du Saint James Bordeaux

Bordeus, Institut Cervantes
«Otros caprices» dessins et encre |
| 2001 | Tolosa, Communauté Municipale de Santé

Salma, Bibliothèque Municipale
«Tauromachie, ou l'art de toréer» | 2011 | Sant Bertran de Comenge, Galerie des Olivétains |
| 2003 | Sant Felitz de Lauragués, Maison Déodat de Séverac | 2013 | Castres, Musée Goya
«Les Ménéines» |
| 2004 | Tolosa, Espace Croix-Baragnon | 2015 | Tolosa, Association Art Garonne - Galerie L'Atelier
«Jordà: papiers»

Carcassona, Centre Joë Bousquet
«Itinéraire autour du livre d'artiste.» |
| 2006 | Girona, Casa de Cultura de Girona,
«El somriure de la màscara» | 2018 | Galeria Jean-Paul Barrès. Tolosa |
| 2007 | Tolosa, Galerie Fusion

Perpinyà, Casa de Catalunya | 2019 | Carcassona, Centre Joë Bousquet «EXILS»

Santa Coloma de Farners, Casa de la Paraula,
«Joan Jordà, llavors» |
| 2008 | Château d'Agel, Aude

Sigean, Maison du Roy | | |
| 2009 | París, Librairie / Galerie Les Argonautes

Tolosa, Institut Cervantes
«Peintures, sculptures et dessins»

Montoliu, Musée des Arts et Métiers du Livre
«Oeuvres sur papier»

Carcassona, Centre Joë Bousquet
«Joan Jordà. Peintre et sculpteur»

Tolosa, Galerie Fusion | | |

